

Bazar ertəsi, 18 noyabr 1918-ci il, nömrə 43

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, elmi və iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Düşənbə, 11 səfərülmüzəffər sənə 1337. 18 təşrini-sani sənə 1918.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 24, başqa şəhərlərə 35 rublədir. Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir. Elan fiati: sətiri 2 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Məşhədi Mehdi Əliyev əziz yeznəsi **Səfər Kərbəlayi Hüseyn oğlu Məhəmmədovun** Tiflis şəhərində vəfat etdiyini ya's və təhəssürlə [kədər və həsrətlə] qövm-əqrəbasına və dost-aşnasına elam edir [bildirir]. Pəsməzarlıq səşənbə [çərşənbə axşamı] günündən etibarən 3 gün Məşhədi Mehdiinin Nijni Priyutski küçədə vəqə 39 nömrəli evində olacaqdır.

İDARƏDƏN

Qəzetəmizin dünkü nömrəsində, həmin elan dərc edilən yerdə Müttəfiq dövlət hökumətləri Azərbaycan Cümhuriyyəti istiqlaliyyətini etiraf etdiyinə dair bir xəbər nəşr edilmişdi. Müttəfiq dövlət hökumətləri tərəfindən böylə bir etirafın hüsula gəlmədiyini bildiririk.

BAKİ, 18 TƏŞRİNİ-SANİ

Dün Etifaf dövlətlərinin komandanlığı ilə qoşun qitəati [hissələri] Azərbaycanımızın paytaxtı olan Bakıya varid

oldular [gəldilər].

Əski və yeni dünyanın ən mədəni və ən qəvi [güclü] millətlərinin qoşunu düşmən deyil, bəlkə dost sifətində məmləkətimizə qədəm qoyurlar. Onları bu iqdamata [addıma] vadar edən böyük məqsəd və niyyətlər vardır. Həmin məqsəd Rusiya dövlətini bolşeviklərdən təmizləyib, orada bəşəriyyətin indiki hal və övzainə [vəziyyətinə] mütabiq [uyğun] bir təzzi-idarə təşkilidir. Bu məqsədə nail olmaq üçün Müttəfiqlərin əllərində müxtəlif yollar vardır. Qafqaziya cəhətinin işğalı həmin yollardan biridir ki, burasını müharibə hərəkəti üçün bir üssül-hərəkə [hərəkət mərkəzi, baza] edib də Rusiya içərisinə qolaylıqla soxulmaq mümkün olsun.

Biz Azərbaycan türkləri indiyə kimi bir yerdə yaşadığımız və bir mədəniyyətlə bəslənmiş Rusiya dövlətinin, giriftar olduğu hərc-mərc bəlasından xilas olub da təcidi-həyat etməsinə [həyatını yeniləməsinə] mail olduğumuza görə, təbii, bu xüsusda Müttəfiqlər tərəfindən icra olunan təşəbbüsəti

təbrik edirik. Biz Rusiyadan ayrıldıqsa da, heç vaxt rus millətinə qarşı bizim qəlbimizdə kin və küdurət yeri olmamış və həmə-vəqt [həmişə] onunla bir yerdə bəradəranə [qardaşca] bir surətdə yaşamışıq. Ona görə rus millətinin daha başqa millətlər cərgəsində böyük bir millətə şayəstə [yaraşan] bir yer tutmasını arzu edirik. Bunun üçün də Hökumətimiz general Tomson cənabları ilə tez bir zamanda ümum bir dil tapmağa müvəffəq oldu. Arada vəqə olan müzakirənin nəticəsində Azərbaycanımızın istiqlaliyyəti və tamamiyyəti-mülkiyyəsi [ərazi bütövlüyü] məsun [toxunulmaz] qalacağı vəd olunmuş. Bunu hər bir azərbaycanlı bilməlidir.

Azərbaycanımıza mehman-dost si-fətində qədəm qoyan Müttəfiqlərə “xoşamədi” [xoş gəldiniz] deməklə bərabər, ümidvar oluruq ki, siyasi həyata qabiliyyət göstərən bir millət, onun rə'yinə xilaf vəziyyət məcburiyyəti-dən məsun qalacaqdır.

Bilxassə [xüsusilə], təhti-himayəsində [himayəsi altında] 150 milyona baliğ [çatan] islam övladı yaşayan İngiltərə milləti nümayəndəsi olan general Tomson cənablarının bu yolda yeni istiqlaliyyət tapmış Azərbaycan və bütün Qafqaziya islamlarına hümmət göstərəcəklərinə ümidvar oluruq.

Mədəni millətlər cərgəsində biz də yaşamaq istəriz. Bizi böyləcə bir sadə, şəşəəsiz [təmtəraqdan uzaq] bir bəşər haqqından kimsə məhrum etmək iqdamatında [təşəbbüsündə] bulunmaz zənnindəyiz.

AZƏRBAYCAN MİLLİ ŞURASINDA

Birinci iclası

(keçən nömrədən mabəd)

Fətəli xan Xoyski – Sədrdən sonra Hökumət rəisi Fətəli xan Xoyski çıxaraq Hökumət namından [adından] Şurayi-Millini təbrik edir və vaxtın qeyri-müsaidliyi [uyğun olmaması], vəziyyətin təqazasından [tələblərindən] dolayı müfəssəl məlumat verəmməyəcəyini bildirərək deyir ki, Şurayi-Milli dəvəti üçün 6 ay möhlət verilərək, bütün ümuri-ixtiyar [idarə işləri] Hökumətə tapşırılmış olduğu halda, bütün öhdəsinə verilmiş vəzifəni ifa etmədən Şurayi-Millini vaxtından əvvəl çağırmasının səbəbi budur ki, Şurayi-Millidən ayrılan zaman Hökumətin işləri maliyyə, əsgər və daxili intizam cəhətlərindən qayət fəna idi. Anarşi hökmfərma idi [hökm sürürdü]. Daha mühümü budur ki, paytaxtımız əlimizdə deyildi. Hökumət müşkül bir vəziyyətdə və bugünkü yığılışa nail olmaq üçün bir çox mübarizə və davalar qarşısında idi. Şükür olsun ki, şimdiki anarşi qırılmış, maliyyə yaxşı bir hala gətirilmiş, dəmiryolu və sairə düzəlmiş, Azərbaycan üçün qoşun əmələ gətirilmişdir. Bakı məsələsi hüsni-həll olunaraq [müsbət həllini taparaq], zülmə əlimizdən alanlardan təmizlənilib geri alındı və şimdiki paytaxtımız oldu. Paytaxtımız əlimizdə olma-

dıqca, Məclisi-Müəssisan [Təsisçilər Məclisi] dəvəti, hətta hazırlığı qeyri-mümkün idi. Şimdi Bakı alınaraq idarə işləri bir qaydaya salınar-salınmaz Məclisi-Müəssisan hazırlığı üçün bir komissiya təşkil edildi. Hələ də işləməkdədir. Amma övzayi-siyasiyyə [siyasi vəziyyət] böylədir ki, şimdiki nazik [həssas] və mühüm bir zamanda hadisəti [hadisələri] təqib etmək belə qeyri-mümkündür. Səhər qeyri-mümkün ədd [hesab] olunan bir şey axşam əmri-vaqe [fakt] kimi araya çıxır. Böylə bir zamanda iki-üç ay gözləyib Məclisi-Müəssisan çağırmaq olmaz. Böylə bir zamanda Hökumət bütün işlərdə yalnız özü məsul olmamaq üçün məcbur oldu, 6 ay gözləmədən Milli Şurani dəvət etsin, tainki onun göstərməsi və iştirakı ilə çalışsın. Hökumət və biz əminiz ki, istiqlal nə qədər çətin ələ gələn və çox qurban tələb edib müşkülət çıxaran bir əmr [iş] isə də, müttəhidən [birgə] çalışsaq, müşküllər səhl [asan] olar. Necə ki, sədr cənabları ərz etdilər, firqə və sinif ixtilafını kənara buraxaraq müttəhidən istiqlala çalışmalıdır.

Nitqinin axırında Baş nazir həzrətləri Hökumət namından Hökumət işlərini Şurayi-Milliyə tapşırıldığını bəyanla, Şurani yenidən təbrik edir.

Sədr – Şura namından Parlamən dəvətinədək qüvveyi-icraiyyənin [icra səlahiyyətinin] yenə Hökumət öhdəsinədə qalmasını təklif etməklə izin istəyir.

Pepinov – təklif edir tənəffüs elan

olunsun.

Beş dəqiqə tənəffüs elan edilir. Tənəffüsdən sonra:

Rüstəmbəyli Şəfi bəy cənabları – əhvali-fövqəladəni [vəziyyətin fəvqəladəliyini] nəzərə alaraq, Hökuməti-hazirə [hazırkı hökumət] iş başında qalib qüvveyi-icraiyyədən istifadə edir, məzmunlu bir formula təqdimi ilə qüvveyi-icraiyyənin Hökumət öhdəsinədə qalmasını təklif edir.

Pepinov – Sosialistlər İttifaqı namından bəyan edir ki, Hökumətin təsisində iştirak etmədikləri kimi, bu gün istefası münasibətilə də səs verməyəcəklərdir.

Şeyxülislamov – menşevik “Hüm-mət” firqəsi namından eyni bəyanatı verir.

Sədr səsə qoyur. Məzkur [adı çəkilən] iki fraksiya rə'y vermədikləri üzrə, ittihadı-ara [səs birliyi] ilə Şəfi bəyin təklifi qəbula keçir.

Məhəmməd Əmin bəy – təklif edir ki, Şura izin versin, heyəti-rüəsa [rəyasət heyəti] camaata xitabən bir müraciətnamə və bəyannamə nəşr etsin. Bundan əlavə hüquq və istiqlalımız haqqında bəşəriyyət hüzurunda da səsimizi ucaltmaq lazım gəldiyindən, Şura izin versin, bəşəriyyət və mədəniyyət namına Vilson və aləmi-mədəniyyətə [mədəni dünyaya] xitabən bir müraciətnamə nəşr edilsin.

Bəyannamələrin tərtibi Beynəlfirəq Şuraya [Partiyalararası Şuraya] həvalə olunur. Gələn iclas axşam saat 8-də.

AZƏRBAYCAN MİLLİ ŞURASINI TƏBRİK

Azərbaycan Milli Şurası aşağıdakı teleqrafları almışdır:

“Tiflis müsəlman gəncləri Milli Şuranın açılmasını təbrik edib, Milli Şuranın axırıncı imkanına qədər Azərbaycanın Cümhuriyyətinin müsəlman gəncləri üçün əziz və qiymətli olan hüriyyət və istiqlaliyyətini mühafizə edəcəyinə əmin oluruq.

*Tiflis Şəhərinin
Müsəlman Gəncləri.”*

Şurayi-Milli əzasından [üzvlərindən] Gürcüstan Hökuməti [yanında] Azərbaycan siyasi nümayəndəsi Məhəmməd Yusif Cəfərov Şura namına bir teleqraf çəkərək, Tiflis Konfransı üzvü olmaq hesabı ilə [səbəbilə] Şura iclaslarında iştirak edəmməyəcəklərini təəssüflə bəyan və Şuranı səmimi qəlbədən təbrik etmişdir.

Gəncədən alınmış teleqraf

Nəşvü-nüma [tərəqqi] əsasları üzərində olaraq, islamların möhkəm və böyük bir qüvvə təşkil etməsi amalı çoxdan bəri qəlblərimizdə bəslənməkdə idi. Axirül-əmr [nəhayət], həqiqət oldu. Azərbaycan xalqı da türk qardaşlarının müavinəti [köməyi] ilə muxtariyyət və istiqlaliyyət gördü və bundan sonra xalqdan seçilmiş Milli Şuralarının təhti-idarəsində [idarəsi altında] olaraq öz qüvvəsi ilə gələcəkdə

tərəqqi və səadətə erə [çata] bilər. Müvəqqəti olaraq bir taqım siyasi və hərbi vəsilələrdən [səbəblərdən] dolayı Milli Şuraların susması ənqərib [yaxın] bir zamanda azadə bir millət üçün azadə və geniş bir yol aranılacaq və rifah və səadət üzrə vətən faydası üçün bir parlaq gün doğacaqdır. Böylə bir gün gəldi və bu gün də xalq müntəxəbləri [seçilmişləri] birinci dəfə toplaşaraq öylə bir əsasları müstəhkəm [möhkəm] etməlidirlər ki, onların vasitəsilə xalqda qəvaninə [qanunlara] hörmət olsun. Əmval və əmlak ilə ailələrə edilsin. Zəhmət və ticarət nəşvü-nüma bulsun. Tam bir əmniyyət [asayiş] bərpa edilməklə bərabər, qonşularımızla hüsnü-əlaqə [yaxşı münasibətlər] əldə edilsin. Sizi bir xalq nümayəndələri kimi təbrik edirik. Milli Şuranın bilafərqi-millət [millət fərqi qoymadan] xalqımızın səadəti və məmləkətin asayışı yolunda işləmək və möhkəm bir Azərbaycan Cümhuriyyəti bərqərar etmək üzrə Şuraya müvəffəqiyyətlər dilədiyimi söyləməyi rica edirəm.

*Ərzaq Nəzarətinin Gəncə
mürəxxəsi [nümayəndəsi] Hacı
Bababəyov*

ƏHMƏD BƏY AĞAYEV İLƏ MÜSAHİBƏ

Müttəfiq dövlətlərin Rusiyada olan bolşeviklər əleyhinə əməliyyatda bulunmaq arzularından və bu məqsədlə

Azərbaycanı özlərinə üssül-hərəkə [hərəkət mərkəzi, baza] etməklərindən xəbərdar olub, Azərbaycan heyəti Əhməd bəy Ağayev, Doktor Rəfiyev və Nəsim bəy Yusifbəyov həzrətləri məzkur [adı çəkilən] dövlət nümayəndələri ilə görüşməkdən ötrü Ənzəliyə azim olmuşdular [yola düşmüşdülər].

Müxbirimiz məzkur [adı çəkilən] heyət əzası [üzvü] Əhməd bəy Ağayev ilə müsahibədə bulunmuşdur. Əhməd bəy demişdir ki:

“Beynəlmiləl münasibətdə millətlərin istiqlalıyyətini və sülh bərpa edilməsinə qəsdlərinə qoyan üç hökumət[in] nümayəndələri ilə görüşüb söhbət etdiyimiz əsnada, Azərbaycan heyətinə gözəl təsir bağışlamışdır. Onlarla etdiyimiz müsahibədən biz inandıq ki, Müttəfiq dövlətlər Rusiyayı bolşevizm hərəkətindən azad edib, Vilsonun əsasları ilə müvafiq əsaslar üzərinə bərpa etmək məqsədindədirlər. Birinci dəfə “Azərbaycan” qəzetəsi müxbirinə söylədiyim kimi, azərbaycanlılar bu amalın vücudə gəlməsi tərəfdarı idilər. Buna binaən [görə], Müttəfiq dövlət heyəti ilə Azərbaycan nümayəndələri arasında birinci sözdən münasibət [münasibətlər] başlandı. Rusiyanın dirilməsinə məhsusıyyət [həssaslıq] göstərən Azərbaycan nümayəndələri Azərbaycan Hökuməti tərəfindən Müttəfiqlərin böyük qəsdə əleyhinə mümaniət [manəçilik] göstərilə biləcəyini fikirlərinə belə gətirə bilməzlər.

Müttəfiq dövlət nümayəndələri öz

tərəflərindən azərbaycanlıların bu gözəl fikrini təbrik edib, öz məqsədlərinə nail olmaqdan ötrü Azərbaycanı müşkül və çıxılmaz bir hala salmağa lüzum görülmədiyini etiraf etmişlərdir. Bu qərarla Müttəfiq dövlət nümayəndələri Vilsonun Sülh Konfransı tərəfindən qəti surətdə qəbul ediləcək əsaslarına əməl edici Ümumrusiya Məclisi-Müəssisənə dəvət edilənə qədər həqiqətdə davam edən bir hökuməti xarab etmək fikrindən uzaqdırlar. Bu təsəvvürata görə, Azərbaycan Hökuməti və hamı dövləti, ictimai müəssisələr [və bütün dövlət müəssisələri və ictimai müəssisələr], həmçinin ordu Azərbaycan dairəsində öz fəaliyyətlərində bulunacaqdırlar. Ancaq Bakı şəhəri ətrafı ilə Müttəfiqlərin bolşeviklər əleyhinə üssül-hərəkəsi olduğundan, əsgəri cəhətdən Müttəfiq qüvvələri tərəfindən zəbt ediləcəkdir. General Tomson da milli işlərə qarışmamaqla əsgəri general-qubernator olacaqdır.

Polisə başında kontrol sifətiylə İngiltərə zabıtləri duracaqlardır. General Tomson müsahibəmiz əsnasında kərratla [dəfələrlə] deyirdi: “Biz dağıtmaq üçün deyil, abad etməyə gəldik.” Şimdiyə qədər bir cinayətlə müttəhim olmayıb, yerlərinə göndərilməmiş qaçqınlar əvvəlce tərk-silah ediləcəklərdir. Bakı sakinləri cümləsindən olan qaçqınlar burada qalacaqlardır. Qalanları isə öz yerlərinə göndəriləcəklər. Müttəfiq dövlət nümayəndələri əvvəlki hərc-mərclikdə fəaliyyəti xəlaldar

edilən [pozulan] Bələdiyyə İdarəsi və Neft Mədənciləri Sovet Syezdini bərpa etmək niyyətindədirlər. Bütün əhali, bilaistisna [istisnasız olaraq] tərksilah ediləcəkdir. Silahını gizlədənlər şiddətli cəzaya giriftar olacaqlar.

Qalib gələn üç Müttəfiq dövlət nümayəndələrinin bu bəyanatı azərbaycanlılar üçün böyük bir təminatdan ibarətdir. Mənim fikrimə görə, ədalət, müsavət [bərabərlik], qanun və qayda əsaslarını vəd edən bitərəf bir ünsürün bizim aramızda olması, bu axır illərdə Qafqaziya həyatını ləkələyən cəhənnəm həyatına nəhayət qoyacaq beynəlmiləl sülhün əsası olacaqdır. Əhali Müttəfiq qoşunlarının Bakıya varid olmasına [gəlməsinə] sakinə bir nəzərlə baxıb, Müttəfiqlərin bilafərqi-millət [millət fərqi olmadan] hamının həyat, mallarını xüsusi mühafizə edəcəklərinə əmin olmalıdır.”

MƏHKUM MİLLƏTLƏR KONQRESİ

“Berliner taqebblatt” qəzetəsinə Laheydən xəbər verilir:

Finlandada Masarik təhti-sədarətində [sədrliyi altında] Avstriyanın məhkum millətlərinin konqresi vəqə olmuşdur [baş tutmuşdur]. Konqre millətlərin istiqlalıyyəti tərəfdarı çıxmışdır. Millətlərin bir-birlərinə qarışdıqlarından dolayı irqən bunları ayırmaq mümkün deyildir. Binaileyh [ona görə], coğrafi, iqtisadi, mədəni şəraitdən istifadə etməlidir. Fəqət sövqülceys

[stratejik mövqə] nöqtəyi-nəzərini mühafizə etməlidir.

Konqre millətin öz müqəddəratını həll etmək ixtiyarını o vaxt təsdiq edəcək ki, millət və yaxud bir hissəsi azadə bir surətdə bunun tərəfdarı çıxa. Əqəliyyət [azlıq] təşkil edən millətlərə hüquqi-müsəvi [bərabər hüquqlar] verilməlidir. Konqre bir milləti bir yerdən bir yerə köçürmək əleyhinə etiraz edir. Bu iş slav ölkələrində olmuşdur. Siyahıyı-ümumiyyənin şübhəli olduğundan, Sülh Konqresində doğru siyahı verməyə hər millət muxtardır [ixtiyar sahibidir]. Mərkəzi Avropa ittihadı [birliyi] məqsədlərinə keçdikdə təklif edilir ki, işbu ittihadda bütün millətlər nümayəndəsi olmalıdır. Balkan millətlərinin federasiyası, çex-pol-yakların daha da yaxınlaşması ehtimalı vardır.

ALMANİYADA

- General-feldmarşal fon Kinderburqun Hollandiyaya varid olması [gətməsi] barəsində verilən Hollandiya xəbərləri doğru deyildir. Kindenburq Baş ərkani-hərbə [Baş qərargahda] olub, təzə hökumətlə sazişə girmişdir.

- Vilhelm ilə kronprins avtomobilə Maastraxa varid olub, Hollandiyaya daxil olmağa icazə verilməsi üçün Hollandiya Hökumətinin qərarını gözləyir.

- Əvvəlcə xəbər verildiyi kimi, təşrini-saninin [noyabrın] 9-unda Ber-

lində sabiq tərz-i idarə [idarə üsulu], Fəhlə və Saldat Şurası əmələ gətirilməsi ilə xalq hökumətinə mübəddəl edilmişdir [çevrilmişdir]. İnqilab hərəkəti məmləkətin hər tərəfində gəldikcə tərəqqi etməkdədir. Hər yerdə Fəhlə və Saldat Şuraları təşkil edilməsi xəbərləri alınmaqdadır. Ələlümüm [ümumiyyətlə] inqilab hərəkəti ixtilafsız və qan tökülmədən cərəyan edir. Bir çox şəhərlərdə Fəhlə [və] Saldat Şuraları bilatəxi [dərhal] hərbi məmurlar və inzibat [asayiş] idarələri tərəfindən etiraf edilmişlər [tanınmışdır]. Bir para şəhərlərdə nümayiş və tətillər başlanıb, ümumiyyətlə sakit keçmişdir.

- Baş ərkan [Baş qərargah] Hamburqda olan Saldat Şurasına xəbər verir ki, Saldat Şurası cəbhədə də təşkil edilmişdir. Saldat Şurası feldmarşal Kindenburq ilə münasibətə [əlaqəyə] girişib, öz şəraitini [şərtlərini] ona təqdim etməkdədir.

- Təşrini-saninin 11-ində Berlin əhvalı sakitliklə keçmişdir. Bəzən küçələrdə atışma səsləri eşidilməkdədir. Dükənlər yenə təzədən açılmışdır. Bütün Almaniya əfkari-ümumiyyəsi [ictimai rəyi] və hamı firqələr hiss edirlər ki, mütarikə şəraitinin [atəşkəs şərtlərinin] davam etdirilməsi və aclığın şiddətinə bais olmaq, siyasi nöqteyi-nəzərdən imperialist hökumətini endirən, Millətlər İttifaqında və sülhi-ümmidə iştirak etmək arzusunu izhar edən alman milləti əleyhinə çevrilmişdir. Bu hiss Almaniyanın bir para yerlərində bir dərəcədə təsir bağış-

lamışdır.

- Konrada olan Saldat Şurası bütün alman əsgərlərinə böylə bir müraciətdə bulunmuşdur: Qanun və intizamı saxlamaq üçün hər kəs öz yerində qalmalıdır. Hər saldat öz hissəsində qalıb, əvvəlki məmurlara müti olmalıdır [itəat etməlidir]. Nizam qanunları Saldat Şurası tərəfindən hazır ediləcəkdir. Bolşevizm hərəkəti, sosialistlərin işini yıxmağa görə, alman əsgərləri arasında bolşevizm hərəkətinə yol verməməlidir. Saldat Şurası saldatların əqli-səliminə [sağlam məntiqinə] ümidvar olub, sosializm nüfuzuna inanmaqdadır.

Saksoniya inqilabı

Saksoniyadan verilən xəbərlərə görə, orada xalq hökuməti təşkil edilmişdir. Kral taxtından əl çəkib, hamı firqələr istefa vermişlərdir.

KANSLERİN MÜRACİƏTNAMƏSİ

Almaniyanın yeni kansleri Ebret atidə [aşağıda] mündəric [dərç edilən] müraciətnaməni nəşr etdirmişdir:

Yeni hökumət Almaniya millətini vətəndaş müharibəsindən və aclıqdan saxlamaq, öz müqəddəratlarını həll etməyə hazırlamaq qəsdilə hökuməti qəbul etmişdir. İşbu məsələni bütün şəhər və köylər hökumətlərinin müavinəti [köməyi] ilə həll edib biləcəyiz. Mən anlayıram ki, bir para zəvat [şəxslər] üçün yeni zəvat ilə bərabər işlə-

mək müşkül olacaqdır. Fəqət mən bilirəm ki, onlar öz millətlərini ziyadə-sincə sevirilər. İşbu ağır saatda təşkilat işləri dayandırılırsa, Almaniya ölkəsi anarşi və fəqirlik meydanı olacaqdır. Bundan ötrü mənimlə bərabər ölkəmizə xofdan ötrü xeyr [qorxudan, məburiyyətdən ötrü yox], vicdanən kömək ediniz. Hər kəs öz yerində durub gözləməlidir ki, saat gəlsin də onu öz vəzifəsindən azad etsin.

ALMAN SOSIALİSTLƏRİNİN MÜRACİƏTİ

Almaniya mətbuatı xəbər verir ki, hər iki sosialist firqəsi Stokholmda – Brantinqə; Kopenhaqda – Standinin-qə və Laheydə Tirlsterə böylə bir teleqraf göndərmişlərdir:

Sosialist Firqəsi ilə Bitərəf Sosial-Demokrat Firqəsi bitərəf dövlət[lərin] sosialist firqələrinin nəzərini əqd edilən [imzalanın] mütarikə şəraiti [atəş-kəs şərtlərinin] məzmununa cəlb edir. Çünki bu şərait, aclığın şiddətlənməsinə və davamına səbəb olacaqdır. Hərgah dənizlər mühasirəsi davam etsə, alman seyri-səfaini [gəmi naviqasiyası] məhdud bir hala salınsa, nisfindən [yarısından] artıq yaramaz bir hala gələn dəmiryol mühümətindən [avadanlıqlarından] 5 min paravoz və 150 min vaqon təslim edilsə, əcnəbi məmləkət əsgərlərinin azuqəsi alman məhsulatından [məhsullarından] verilsə, alman millətinin ərzaq işi fəna bir

hala düşəcəkdir. Buna binaən [görə], biz sosialistlər millətlər sosialistlərinə müraciətən imperialist hökumətləri tərəfindən buyurulan şiddətli mütarikə şəraitinin təbdilinə [dəyişdirilməsinə] müavinət [kömək] göstərilməsini xahiş edirik. Bu şərait [şərtlər], Almaniya Sosialist Xalq Cümhuriyyətinin saldatlarına və fəhlələrinə ağır bir zərbə vuracaqlardır. Sizlərə qardaşlıq salamımızı göndəririk.

NOTA

İşbu nota təşrini-saninin [noyabrın] 11-ci gecəsi Vaşinqtonda Baş katib Lansinqə göndərilmişdir.

Baş katib. Demokratik amal və qayəsinin müttəhid [eyni] olduğundan naşi [ötrü], Almaniya Hökuməti rəisicümhur [prezident] Vilsona müraciət edərək sülh əqdini [imzalanmasını] rica etdi. İşbu sülh dəfələrlə Vilson tərəfindən qəbul edilmiş əsaslar üzərinə qurulmalıdır. Bunlar bütün ixtilafli məsələlərin ədalət üzrə həll edilməsi və millətlərin sabit sülhündən ibarətdir. Sonralar Vilson demişdir ki, o, Almaniya milləti ilə müharibə etmək xəyalına düşməz və zülmü rəva görəmməz. Almaniya Hökuməti sülh şəraitini [şərtlərini] aldı. Əlli aylıq bir dəniz mühasirəsindən sonra bütün vəsaiti-nəqliyəni [nəqliyyat vasitələrini] almaq, dəniz mühasirəsini davam etdirmək, milyonlarla qadın və çocuqları ölümünə məhkum etmək demək

dir. Biz işbu şəraiti məcburən qəbul etdik. Fəqət biz Vilsonun nəzərini cəlb edirik ki, işbu şəraiti qövlədən feilə [sözdən işə] gətirmək alman millətinin Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] və daimi sülh tərəfdarı olduğuna rəx-nə salacaqdır [zərər vuracaqdır]. Alman milləti bir dəfə də işbu axırıncı saatda Vilsona müraciət edərək, Müttəfiqlərlə bahəm şəraitin yüngülləşməsinə baxılmasını rica edir.

Xariciyyə işləri Baş katibi

İNGİLİSLƏRİN VÜRUDU MÜNASİBƏTİLƏ

Azərbaycan Hökuməti Müttəfiqlər qitəati [qoşunları] komandanı Tomsona bir teleqraf çəkmişdir:

“Ənzəli. Alihəzrət ingilis komandanını general Tomsona. Azərbaycan Hökuməti Müttəfiqlər qoşununun təhtikomandanızda [komandanlığınız altında] 17 noyabrda Bakıya vüruduna etiraz etməyir. Hökumət əmin olur ki, bu vürud Azərbaycanın istiqlal və səlaməti-mülkiyasını [ərazi bütövlüyünü] pozmayacaqdır. Hökumətin zənnincə, Ənzəlidə mürəxxəslərimizə [nüməyəndələrimizə] xəbər vermiş olduğunuz ümumi əsaslardan maəda [başqa], Hökumətlə Müttəfiqlər qoşunları komandanının əlaqə və münasibəti [münasibətləri] bizzat [şəxsən, üzbəüz] müzakirə ilə [danışqlarla] təyin edilər. Varid olan [gələn] əsgərlərin qəbulu və yerləşdirilməsi üçün Hökumət tərəfin-

dən tədbirlər görülmüşdür.”

Buna cavabən Müttəfiqlər qoşunu komandanı aşağıdakı teleqrafı çəkmişdir:

“Cavabınızdan məmnun qaldım. Ümidvaram, qaldırdığınız məsələlər tamamilə əlverişli bir surətdə həll olunurlar.”

MÜTTƏFİQLƏR ORDUSUNUN BAKIYA VÜRUDU

Azərbaycan Hökumətinin xəbər verdiyinə görə, keçən gün Müttəfiq dövlətlərin heyəti-mürəxxəsəsi [nüməyəndə heyəti] ilə general Tomson cənabları başda olaraq öylədən [günortadan] sonra saat 2 radələrində müstəqil Azərbaycan bayrağı ilə təyinat edilmiş [bəzədilmiş] “Qafqaz və Merkuri” iskələsinə [körpüsünə] gəldi. Hələ öylədən iləri Hökumət tərəfindən iskələ qarşısında fəxri süvari qaraqol dəstəsi durmuşdu. Sahil uzununu bütün küçə, bulvar və Olqinski, Merkurski soqaqlar əhali ilə məmlu [dolu] idi. Biləfərqi-millət [millət fərqi olmadan] cümləsi [hamısı] qonaqların gəlməsinə müntəzir [gəlməsini gözləyərək] səkilərdə səf bağlamışlardı. Şəhərin hər yerinə baxılsa, Hökumətimiz tərəfindən inzi-bəti-əsgəri [hərbi əsəyiş keşikçiləri] qoyulmuş idi ki, paytaxtımızda olan əsəyiş xələdar edilməsin [pozulmasın]. Vaxti-müəyyəndə [müəyyən edilmiş vaxtda] vaporlar iskələyə yaxlaşmadan əvvəl, nazirlərimizdən Behbud xan Cavanşir ilə Ədil xan Ziyadxanov cə-

nabları camaat, ticarət, sənəət [sənəyə] müəssisələri nümayəndələri ilə bərabər avtomobillərdə gəldilər.

“Prezident Kryuqer” adlı vapor Müttəfiqlərin bayraqları ilə süslənmiş [bəzənmiş] iki isküləyə yanaşdı. Ta uzaqdan gənc Azərbaycan bayrağı ilə Müttəfiq bayraqları yekdigərini [bir-birini] salamlayırdı. Ümumi bir sevinc içində general Tomson cənabları ilə heyəti-mürəxxəsə [nümayəndə heyəti] Bakı nümayəndələri tərəfindən istiqbal edildi [qarşılandı]. Gərək Hökumət və camaat nümayəndələrinin nitqlərində, gərək general həzrətlərinin cavabında hər iki tərəfin yekdigərinə qarşı bəslədiyi hörmət və əlaqeyidostanə [dostca münasibət] müşahidə edilirdi. Buradan general Tomson cənabları ilə digər mürəxxəslər [nümayəndələr] sahilə gəldikdə, fəxri qarəqolumuz "urra" deyərək qonaqları təbrik etdi. General cənabları avtomobilə minib yürüdükdə, süvari qarəqol kəməli-intizam ilə avtomobili müşaiyəyə getdi. Misafirlərimizin şəhərdə gördüyü asayiş-i-ümumi və intizamı təsvib etmişlər [bəyənmişlər]. İskələdə Müttəfiq ordusu ilə Ənzəlindən gəlmiş vaporlar arasında Petrovskdan gələnləri də var idi. Ənzəlindən yenə də vaporlar gəlməkdə imiş. Birər-birər sahilə yavuqlaşanlar içərisində əsgərlərdən maəda [başqa] sivil [mülki] əlbisəli də görükdü.

İskələdə istiqbal [qarşılama]

General Tomson cənabları Azər-

baycan Ordusu komandanından raporu qəbul etdikdən sonra, Xariciyyə naziri vəzifəsini ifa edən Ədil xan Ziyadxanov həzrətləri tərəfindən bu surətlə təbrik edildi:

Azərbaycan Hökuməti-Cümhuriyyəsi, Xariciyyə naziri vəzifəsiylə müvəzzəf olmaq [vəzifəsini daşımaq] həsəbilə [səbəbilə] bizimlə əlaqeyidostanədə [dostca münasibətdə] bulunan Avropa düvəli-müəzzəməsi [böyük dövlətləri] nümayəndələri olan zətialilərinizi təbrik etməyə məni mürəxxəs buyurmuşdur [nümayəndə seçmişdir].

Yenidən sülhcuyənə [sülhpərvər] bir fəaliyyəyə girişmək üzrə dağılmış, əzilmiş, qanına boyanmış bəni-bəşər [bəşəriyyət] üçün işıqlı və yeni bir aləm açılır. Aləmsümül müharibənin təzə-zülünü [sarsıntısını] duymuş gənc Azərbaycan xalqı da ancaq şimdiki mütəqil dövlət həyatına başlamışdır.

Millətimiz qəviyyəni ümid edir [böyük ümid bəsləyir] ki, xalqımızın böyük qardaşları olan əski bir mədəniyyətli Avropa millətləri də bütün bəni-bəşərin ülvi ideallarına erməsi [çatması] naminə bizi də özlərinin mədəniyyət ailəsinə qəbul etməkdən çəkinməzlər.

Münasibəti-bəradəranə [qardaşca münasibətlər] hüsulu [yaranması] üçün zətialilərinizin bir vəsilə [vasitəçi] olunuz, əfəndim! Xoş gəldiniz!

Ziyadxanov həzrətlərinin təbrikini Zeynal Tağiyev cənabları ingiliscəyə tərcümə etdi.

Buna cavab olaraq general Tomson

deyir:

Cahan müharibəsinin xitamı [sona çatması] ilə sizi təbrik edirəm. İngiltərə, Fransa və Amerika ordusu komandanı olmaq həsəbilə [səbəbilə] sizə bəyan edirəm ki, Türkiyə dövləti ilə əqd etdiyimiz [bağladığımız] əhdnamə mövcübcinə [sazişə əsasən] məmləkətinizi mühafizə edən Türk Ordusu əvəzinə gəldik. Nə şimdiki, nə də gələcəkdə sizin daxili işlərinizə müdaxilə etmək fikrində deyiliz. Bizim ümumi və mütəqabil [qarşılıqlı] məsaimizlə [səyimizlə] bütün işləri gözəl bir hala salacağımıza ümidvaram.

Badəhu [daha sonra] Bələdiyyə İdarəsi tərəfindən Miryaqub deyir:

Dövlətli əfəndim! Bayraqlarında millətlər üxüvvəti [qardaşlığı] şüarını nəqş etmiş dövlətlərin nümayəndəsi kimi şəhərimiz Bakının əhalisi tərəfindən sizi təbrik edirəm.

Bir çox fəlakətlər çəkmiş şəhərimizin əhalisi çox şadlıqla sizi qəbul edəcəkdir. Cahan əhəmiyyətini haiz olan [daşıyan] Bakı şəhəri bu yaxınlarda qarqışalıqdan çıxdıqdan sonra, Azərbaycan Hökuməti çalışqanlığı ilə öylə bir sakit yer olmuşdur ki, hər bir vətəndaş ədalət üzrə müdafiyyəi-mədəniiyyə bula bilər. Bunu hamı təsdiq edir.

Zənn edirəm ki, təhti-idarənizdəki [idarəniz altındakı] ordunun və sizin gəlməyinizlə iqtisadi və mədəni cəhətdən şəhərimiz bir az daha möhkəmləşər.

İkinci dəfə, şəhərimizin hər bir

təbəqəsi tərəfindən təbrik edərək deyirəm: Xoş gəldiniz!

Bələdiyyə İdarəsi rəisi təbrikinə cavabən general əfəndi şəhərimizdə hökmfərma [hökmran] olan nizam və asayişin fəvqəladə gözəlliyindən kəndisinin də xoşhal olduğunu bəyanla deyir ki:

Gələcəkdə də böylə olarsa, zənnimcə, mənim köməyim heç bir şeydə lazım olmayacaqdır.

Rus Milli Şurası tərəfindən nitq irad edən [söyləyən] Podşibyakin general cənablarını təbrik edərək deyir ki:

Ümid vardır ki, Müttəfiq dövlətlərin ordusu vürudu ilə yenə də Rusiyanı düzəltmək və onu Avropa dövlətlər[i] miyanında [arasında] layiqli bir mövqə tutmaq üçün ihya etmək [canlandırmaq] olacaqdır.

Miralay [polkovnik] Rolleqren general Tomson cənablarını Bakıda mövcud rus zabitanı tərəfindən təbrik edir və gənc Azərbaycanın onlara etdiyi xidmət və mehmannəvazlığı [qonaqpərvərliyi] da təqdir edir.

Mirzə Əsədullayev cənabları da Bakı sənəətinin Müttəfiqlər sayəsində tərəqqi edəcəyinə ümidvar olduğunu izhar etdi.

A. SƏHHƏTİN ÜFULİ-ƏBƏDİSİ [ƏBƏDİ QÜRUBU, VƏFATI]

Şu müdhiş, şu qorxunc vəlvəleyihadisat [hadisələrin vəlvələsi] içində şair, təbib Abbas Səhhət də sükutgahi-

əbədiyyətə [əbədi sükut yurduna] çəki-lib getdi. Həm maddi, həm də mənəvi xadimi-millət olan Səhhət qardaşımızın üfuli-əbədisindən hənüz Qafqaziya türklərinin xəbəri yoxdur. Zətən bu keşməkeşi-vəqayə və həvadis [vaqiələrin və hadisələrin keşməkeşi] içində kimsənin kimsədən xəbəri yox ki... İştə, böylə bir həngameyi-vəlvələdarda [vəlvələli, çaxnaşmalı zamanda] Səhhətin məzari-əbədiyyətə çəkilməsi millətin guşi-təəssüf və təəllümünə [təəssüf və kədərlənmə qulağına] vasil olmadığı kimi, bu gün yox məsəbəsində [yerində] bulunan mətbuatımızda da vəfati-Səhhətə [Səhhətin vəfatına] dair heç bir şey yazılmadı. Onun milli xidmətlərinə dair bir sətir yazı belə görülmədi. Cühəlayi-avam [avam təbəqə] tərəfindən düçari-təhqir və təkdir olan [təhqirlərə məruz qalan], fəqət əzmi-xürüşani-fikrindən [fikirlərinin coşğun əzmindən] geri dönməyən sevgili şairimiz Səhhət, Gəncə məzaristanında dəfinixaki-əbədiyyət [əbədiyyət torpağında dəfn edilmiş] bulunur. Zətən Şeyx Nizamiyə böyük bir hörməti vardı. Daima Nizaminin layəmut [ölməz] nəzmlərini kəməli-fəşahətlə [səlis bir şəkildə] oxur, samelərini [dinləyicilərini] ləzzətyabi-ədəbiyyat [ədəbiyyatdan ləzzət alan] eylərdi. Ən nəhayət, “pənc gənc” [beş xəzinə] şairi-möhtərəmiylə [möhtərəm şairiylə] həmcivari-məzar oldu [məzarları yaxın oldu]. Şirvanlı şair Şirvan faciəsi əsnasında başqaları kimi şəhəri tərkə məcbur olmuş, yolda soyulmuş, var-yoxu əlindən alınmışdı.

Bir qaç yerlərdə sərsəriyanə dolaşmış, ən sonunda Gəncəyə nəqli-məkan etmişdir [köçüb yerləşmişdi]. Orada xəstə oldu. Zalım və biaman [amansız] ölümün pəncəsindən rəhayab olamayaraq [qurtula bilməyərək] tərki-dəğdağayi-həyat [həyatın çətinliklərini tərk] eylədi. Səhhətin bu üfuli-nabə-həngamı [vaxtsiz qürubu] ədəbiyyatımız dünyasında böyük bir boşluq buraxdığından dolayı, ciddən şayani-təəssüfdür [təəssüfə layiqdir]. Səhhət öldü. Fəqət əsl düşünüləcək şurasıdır ki, şairi-mütəvəffanın [mərhum şairin] qeyri-mətbu [çap edilməmiş] olan mətrukati-qələmiyyəsi [qələm mirası, yazıları] nasıl oldu? Yoxsa Şirvan faciəyi-üzmasında [böyük faciəsində] yanıb-yaxılan sərvətlər kimi Səhhətin də asari-qələmiyyəsi [qələm əsərləri], sərvəti-fikriyyəsi [zehni sərvəti] ihraq olub [yanıb] getdimi? Məncə şayani-əndişə [əndişəyə layiq olan] burasıdır. Dünyamız hali-asayişə [əmin-amanlıq vəziyyətinə] övdət etdikdən [qayıtdıqdan] sonra ehtimal ki, bu həqiqət anlaşıla biləcəkdir. Şimdilik təbib-i-ədibimiz [ədib həkimimiz] olan cənab Səhhətin vəfatından dolayıərbabi-şəbab [gəncələr] naminə baqi mandələrinə [geridə qalanlara] təziyələr izharla [baş sağlığı verməklə] xətm-i-kəlam eylərəm [sözümü bitirirəm].

*Bakı,
Əbdülsəlimzadə
Məhəmməd Hadi*

DAĞISTANLILAR CÜMHURİYYƏTİNDƏ

“Qafqazskoye slovo” qəzetəsi müxbiri ilə etdiyi müsahibəsində Dağıstanlılar Cümhuriyyəti nümayəndəsi demişdir:

1918 sənəsinin əvəlləmə rində] Dağıstanlılar Cümhuriyyəti öz vətəni və hökuməti bolşeviklərin böyük qüvvəsinə təslim etmək məcburiyyətində qaldığından, müsəlman qolordusunu buraxdı. Fəqət Dağıstanda fəaliyyət bitmədi. Dağıstanlılar öz qüvvələrini cəm etdikdən sonra, ölkələrini yenidən işğal etməyə başladılar. Təşrini-əvvəl [oktyabrın] 12-sində Dərbənd işğal edilərək üzərində Dağıstan bayrağı təməvvüce [dalğalanmağa] başladı. Təşrini-əvvəl 23-ündə Teymurxanşura işğal edildi. Dağıstan Hökuməti təcili surətdə buraya köçdü. Bütün işğal edilmiş vilayətlərdə xalq Məclisi-Müəssisan [Təsisçilər Məclisi] dəvətində Hökumətə yəmin etdi. İşbu məclisdə bir dağıstanlı deyil, bütün başqa millətlər də mütənasib miqdarda iştirak edəcəklərdir.

Təşrini-saninin [noyabrın] 7-sində Dağıstan Cümhuriyyəti qoşunu tərəfindən Petrovsk işğal edildi. Teleqramda deyilirdi ki, Petrovsku türklər deyil, Cümhuriyyətimiz ordusu işğal etmişdir.

Yusif İzzət paşa Hökumət indində [nəzdində] hərbi müstəşardır [məsləhətçidir]. Cümhuriyyət ordusunda türklər pək azdır. Onlar da fəqət müəllimi-

zabitanıdır [zabitlərə təlim keçənlərdir]. Hər halda bizim ordumuzdakı türklər Cümhuriyyətimiz qulluğundadırlar. Türk Hökuməti və Komandanlığının Cümhuriyyətimizlə əlaqəsi yoxdur.

Bu da məlumdur ki, ingilislər Biçeraxova müavinət [yardım] vədə vermişdilər. Böylə görünür ki, müavinət gecikdi. Təərrüzlərimiz [hücumlarımız] dəmiryolu boyu davam edərək, Qroznıya tərəf çevrilmişdir. Tersk Şurasını bitirdikdən sonra Hökumət Vladıqafqaza köçə biləcəkdir.

Cümhuriyyətin cənubən hüdudu [cənub sərhədi] Samur nəhri ilə Azərbaycan çadır. Bütün Dağıstan və Çeçenistan başqa qüvvələrdən təmizlənməmişdir. Qabarda ilə əlaqəmiz var. Burada da bolşevizm ilə mübarizə ediləcəkdir.

TÜRK QƏZETƏLƏRİNDƏN

“Xalqa doğru” cəmiyyəti

İzmirde müntəşir [nəşr olunan] köylü qəzetəsində oxuduğuma görə, “Xalqa doğru” cəmiyyətinə təəhhüd [vəd] edilmiş olan 40 min lirədən 19 min lirəsi yatırılmış [hesaba keçirilmiş] olduğundan, cəmiyyət həman [dərhal] vəzifəsinə başlamışdır. Cəmiyyət ilk öncə frengi [sifilis] və frengiyə qarşı yapılacak tədbirləri göstərir bir kitab çıxaracaq və bunu bütün xalqa parasız dağıdacaqdır [paylayacaqdır]. Ondan başqa Kordon üstündə mükəmməl bir dairə [mənzil] tutaraq, orasını bir

kitabxana halına qoyacaq və hər kəs üçün açıq bulunduracaqdır.

"Sabah"

Dörd sənəlik hava müharibəsi

Dörd hərbi sənəsi zərfində şimdiki qədər yapılan təhqiqata nəzərən, Müttəfiqlər 5915 təyyarə zəyə etdikləri [itirdikləri] halda, Almaniya 1920 təyyarə zəyə etmişdir. Yalnız son hərbi sənəsində almanlar tərəfi-müqabildən [qarşı tərəfdən] 3617 təyyarə, yəni hərbin birinci, ikinci və üçüncü sənələri zərfində [ərzində] düşürülən təyyarələrin həman iki mislini mütəcaviz [demək olar ki, iki qatına çatan] təyyarə düşürmüşlərdir.

Bu ərqam [rəqəmlər] hava sahilinə verilən əhəmiyyətin sürətlə təzayüd etdiyini [artdığını] isbat etməkdədir. Müttəfiqlər 430 sabit balon zəyə etmişlərdir. Biz 163 sabit balon zəyə etdik.

"Tənin"

Təhtəlbəhr [sualtı qayıq] müharibəsinin nətəyici [nəticələri]

Hərbin bidayətindən [başlanğıcından] bəri Müttəfiqlərin istemal [istifadə] etməkdə olduqları cahan səfaini-ticariyyəsi [ticarət gəmiləri] tədabiri-hərbiyyəmiş [hərbi tədbirlərimiz] sayəsində təqribən 18 milyon 251 min tonilato tənəqüs etmişdir [azalmışdır]. Bu miqdarın 11 milyon 175 min tonilatosu ingilis ticarət donanmasına aiddir. Bu əsnada yapılan təhqiqata nəzərən, Müttəfiqlərin kəndi səfayini-

ticariyyələri və ya kəndi nəqliyyatlarında qullandıqları ticarət səfainindən [gəmilərindən] yuxarıda ziyai [itkisi] bildirilən miqdardan mədə [başqa], mayıs zərfində [may ayı ərzində] ayrıca məcmusu [cəmi] təqribən qeyri-safi [brutto] 48 min tonilato luq səfayini-ticariyyəsinin vəxim [ağır] surətdə xəsarətdə olaraq [xəsarət alaraq], kəndi vəsaiti-hərbiyyələri [hərbi nəqliyyat vasitələri] ilə düşmən limanlarına ricət edildiyi [çəkildiyi] anlaşılışdır.

"Tənin"

Amerikadan Etilaf dövlətlərinin istiqrazı

"T." qəzetəsi Etilaf dövlətlərinin Amerikadan aldıqları istiqrazı dərc etmişdir. İstiqrazın cümlətanı 6 milyard 901 milyon 590 min dollardır və yaxud 30 milyard 457 milyon 950 min frankdır. Bunlardan 660 milyon dollar İtaliyanın borcudur, 325 milyon dollar Rusiyanındır, 131 milyon dollar Belçikanındır, 15 milyon 790 min dollar Yunanıdır, 9 milyon dollar Serbiyanındır, 3 milyard 18 milyon İngiltərəninindir, 1 milyard 675 milyon Fransanınındır. Rusiya əqd etdiyi [saziş bağladığı] 325 milyon istiqrazdan 187 milyon dollar ala bilmişdir.

Müharibə neçəyə tamam olmuşdur

Nemes mənbələrinin məlumatına görə, Etilaf dövlətlərinin məxarici 3 dəfə Mərkəzi düvəl [dövlətlər] məxaricatından fəzlədir [artıqdır]. Tərəfey-

nin [iki tərəfin də] məxaricatı 800 milyard markdır. Mühəribənin dördüncü sənəsi məxaricatı hər ayda Etilaf dövrlətləri 15 milyard 300 milyon mark idi. İşbu vaxtadək Mərkəzi düvəl 5-8 milyardadək xərc edirmişlər.

MÜXTƏLİF XƏBƏRLƏR

İrlandanın tələbi

İrlandiyalıların qəhrəmanı Dilon İngiltərə Parlamanından tələb etmişdir ki, Sülh Konqresinədək İrlandiyanın istiqlaliyyəti təsdiq edilsin.

Ukraynada alman qoşunları

Sofiyadakı Ukrayna nümayəndəsinin xahiş[i] və başqa sabiq Rusiyaya daxil olan hökumət təşkilatlarının vasitəsilə İspaniyanın Sofiya mürəxxəsi [nümayəndəsi] öz Hökumətinə müraciətlə rica etmişdir ki, Müttəfiqlər və Amerika hökumətləri nəzdində Almaniya qoşunlarının geri çağırılması üçün təşəbbüsatda bulunulsun. Əks surətdə işbu ölkələrdə anarşi baş qalxızacağı ehtimalı ilə əhalinin bolşevizm tədhişinə [terroruna] məruz qalacağı labüddür [qaçılmazdır]. Ukrayna xüsusi ordu təşkil etdikdən sonra Almaniya qoşunları geri gedə bilərlər.

ORDAN BURDAN

İstiqlaliyyət...

İstiqlaliyyəti-siyasiyə və milliyə

[siyasi və milli istiqlaliyyət]...

Bu neməti-üzməyə [böyük nemətə] Qafqaz millətləri nail oldular: Müstəqil Gürcistan,

Müstəqil Ermənistan,

Müstəqil Azərbaycan,

Müstəqil Dağıstan

əmələ gəlib, hər kəs öz əli, öz başı olaraq asudə yaşamağa başladı. Cəmi si bir neçə aydır ki, bu asudəliklə yaşayırıq. Hər kəs şaddır. Yerimiz, yurdu muz, torpağımız özümüzün. Hökumətimiz, camaatımız, qoşunumuz özümüzün. Dinimizə, ayin və adətimizə edilən şəmatətdən [bədxahlıqdan] qurtulduq.

Dilimizə, millət və milliyətimizə vurulan həqarətdən qurtulduq.

Qəyyumumuz da özümüz, yiyəmiz də özümüzük. Öz-özümüzü yaxşıyaman dolandırırıq. Kimsəyə ehtiyacımız yoxdur.

Qaradavoy lazımsa, varımızdır.

Ministir lazımsa, varımızdır.

Qoy desinlər ki, hələ nöqsanımız çoxdur. Nə olar?

Azadəyik, asudəyik, təkminə [əskikləri tamamlamağa] çalışsaq.

* * *

Hərdən bir başımıza qara-qara fikirlər gəlir. Birdən bu azadəliyi, bu asudəliyi, yəni istiqlaliyyətimizi əlimizdən geri alarlar...

- Nə üçün?

- Elə-belə!

- Necə “elə belə”? İndi başladıq asudə nəfəs çəkməyə...

- Çox danışma!

- ??!...

O halda, hüquqi-bəşəriyyəimizi qəsb edənlərə qarşı qəlbimizdə əmələ gələn nifrətin dərinliyini təsəvvürə gətirmək mümkün olarmı?

Lavallah [vallah yox]!!

Bu qədər dərin bir nifrətin dəhşətini təsəvvür etmək istəyənləri vəhşət basar!

Qasib [qəsbkar] milyonlarca qəlbərdə kəndinə qarşı bürüz edən [özünü göstərən] bu nifrətin dərya kimi guşü-xuruşanından [coşub-daşmasından] divanəvar [dəli-divanə kimi] bir halətə gəlib, tükələri qabarar, gözləri kəlləsinə çıxar, rəngi saralar, ağıl çaşar, dəhşət və vəhşət içində başından yapışıb fəryad edər:

- Mən nə yaptım? Nə yaptım?!

Lakin günahi-kəbirədən [böyük günahlardan] daha betər, daha fəna olan bu şəni [pis; biabırçı] əmrə [işə] kim mürtəkib ola [qol qoya] bilər? Yenicə azad edilmiş bir milləti yenidən əsir etmək?!

Yenidən qul etmək?!

Bu jandarmlığı – əvvəlcə edəni məlumdur – indi kim edə bilər?!

Hürriyyət sevən ingilismi?

Azadlıq yolunda qanlar tökən firəngmi?

Sərbəstlərdən də sərbəst olan amerikalıların?

Mühaldır [qeyri-mümkündür]!

Ağla sığışan deyildir!

* * *

Qanlı müharibə bitmək üzrədir.

Sülh olacaqdır deyirlər.

Bu müdhiş [dəhşətli] müharibədən sonra bəşəriyyətin uzun bir sülhə, tam bir asayişə əşaddi-ehtiyacı [şiddətli ehtiyacı] vardır. Əgər bu sülh genə köhnə adət üzrə bir millətin ağa, o biri millətin qul olmasını əsas edərsə, o halda sən ey bəşəriyyət, sülh adını eşidərsən, amma üzünü görməzsən. Asayiş səsinə eşidərsən, amma asayiş nə olduğunu bilməzsən!

Bəlkə topa, tufəngə ümid edirsən ki, qul edilən millətin ağzını yumar?

Bica [yersiz] ümid!

Çünki:

Bu olar zülm.

Və zülm olan yerdə sülh olmaz. Zira, haqq zülm ilə müharibəyə qalxar.

Desən ki, zülm haqqı basar, çünki onun topu, tufəngi vardır, haqqın nəyi var?

Onda sənə haqq-gu [haqqı söyləyən] şairin haqq sözləri ilə cavab verib deyərəm ki:

“Zülmün topu var, gülləsi var, qəl’əsi varsa, Haqqın da bükülməz qolu, dönməz üzü vardır!”

Filankəs

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

Ərzaq Nəzarəti Gəncədən böylə bir teleqram almışdır:

“Gündən-günə Qazax qəzasında artmaqda olan vəba və sair sari [yoluxucu] xəstəlikdən çox adam ölü. Qəndə

çox ehtiyacımız vardır. Poti şəhəri qaz (neft cövhəri) əvəzində qənd mübadiləsinə girişməyi təklif edir. Qazax qəzasında da qaz mövcuddur.

Qazax kooperatifi vasitəsilə qəndə əvəz olaraq neft göndərmək üçün icazə verməyinizi rica edirəm.”

* * *

Bakı Dövlət Xəzinəsi Ərzaq Nəzarəti İdarəsinə xəbər verir ki, 11 təşrinisənədə [noyabrda] Maliyyə Nəzarətindən aldığımız məlumatdan anlaşılır ki, smeta xaricində olaraq Ərzaq Nəzarəti ixtiyarına Ləvazimi-Əsgəriyyə İdarəsi [Hərbi Ləvazimat İdarəsi] üçün (hesabatı-cariyyə [cari hesab] olaraq) 10 min rublə buraxılmışdır.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

- Maarif Nəzarəti edadi məktəblərin tədris haqqını işbu qərarla qəbul və təsdiq etmişdir: Ehtiyat [hazırlıq] siniflərində ildə 200 rublə, əvvəlinci sinifdən səkkizinci sinifədək ildə 400 rublə.

- Maarif Nəzarəti bütün edadi məktəblər müdirlər və rəisələrinə xəbər vermişdir ki, bu vaxtadək məktəblilərin ixrac, qəbulu və bir yerdən o biri yerə köçməsi işlərinə nahiyə maarif müdiri tərəfindən baxılırdı. Bundan sonra isə bu işlər Maarif Nəzarətindən asılı olacaqdır.

- Bələdiyyə qulluqçularının məvacibi artırılmaq məsələsindən naşi [ötrü] Maliyyə şöbəsi təşrin-i-əvvəl [oktyabr]

məvaciblərinin təfavütünü hesab etməklə iştiğal edir [məşğul olur].

- Şəhər müəssisələrindən ötrü Bələdiyyə İdarəsi 20 ədəd buxar qazanı almağı qət etmişdir.

- Müştərək [kollektiv] müqavilənamənin fəsx [ləğv] edilməsindən dolayı Maliyyə Komissionu hal-hazırda təcili surətdə qulluğundan ixrac edilmiş və vəfat etmiş qulluqçuların əyalına [ailəsinə] maddi müavinət [yardım] layihəsi tərtib verir.

- Azərbaycan Dəmiryolları müdiri bütün mövqif [stansiya] müdirlərinə əmr göndərmişdir ki, Poylu mövqifindən Bakıyadək Milli Şura üzvlərinin səfərinə müavinətdə bulunsunlar.

- Azərbaycan Dəmiryolları müdiri M. Aslanov cənabları bütün mövqiflərin süni və ticarət cəhətlərini təftiş etməkdən ötrü dəmiryolları acəntələri ilə bərabər iqdamata [təşəbbüsə] başlamışlar.

- Azərbaycan Dəmiryolları İdarəsi tərəfindən yeni iki tren nömrə 8 hazırlanmasına başlanmışdır ki, Tiflislə Bakı miyanında [arasında] işləyəcəkdir. Bundan əlavə, təmir edilmiş vaqonlardan da 3 və 4 nömrəli posta trenlərinə əlavə ediləcəkdir.

TEATRO VƏ MUSİQİ

“Dağılan tifaq”

Cümə günü təşrin-i-saninin 15-ində Hökumət Teatrosunda Hacıbəyli Qar-

daşları Müdiriyyəti aktyorları tərəfindən əvvəlcə "Dağılan tifaq" faciəsi və dalınca "Axşam səbri xeyir olar" nam komediya mövqeyi-tamaşaya qoyuldu.

Nəcəf bəyin rolunu artist Sidqi Ruhulla ifa edirdi. Bu cənab nədənsə Nəcəf bəyi cavananə bəzəkdə (qrimdə) və özünə yaraşmayan libasda təsvir edirdi; vəhalonki [halbuki] Nəcəf bəy sinni [yaşlı] və kəndisinə yaraşan libas gərək olaydı. Axırncı pərdədə isə Sidqi cənabları Nəcəf bəy əvəzinə mərhun Tolstoyun qiyafəsində və Nəcəf bəylərə dəxli olmayan, avropalıya bənzəyən bir hərəkətlə oyununu başa verdi. Sona xanımın rolunu ifa edən Olinskaya xanımın əvəzinə bu rolu Pəri xanım rolundakı Məğfurə xanım ifa etsəydi çox gözəl olardı. Çünki Məğfurə xanımın danışığından və artistkaya layiq hərəkətdən aşkaraca məlum olurdu ki, Sona xanımlığı vəzifəsini bu xoşca başa verdi. Olinskaya xanıma cavan rollarda çıxmadığı məsləhət görürük.

Qayıbov cənabları öz rolunda zəif olduğundan masəva [başqa, özgə] bəzəyi və libası heç Aslan bəy rolu üçün yaraşmırdı.

Rüstəm Kazımzadə öz rolunda yaxşı idisə də, amma bəzəksiz səhnəyə çıxdığı üçün oyunu ahəngə xələl yətirirdi. Mirmahmud Kazımlı miyanəhal [ortabab] oynayırdı. Buna qoca rolu yaraşır.

Nəcəf bəyin oğlu Süleymanın rolunu ifa edən Şərifzadənin aktyor

olmayıb, həvəskar olduğu aşkar idi.

Nazlı xanım rolunu ifa edən Leyla xanımın bundan sonra səhnəyə çıxmasını məsləhət görməyirik. Çünki hangi pyesədə oynasa, o pyesəni bərbad etməyi indidən məlum və aşkardır. Yerdə qalan aktyorlar “fəmənlə yəməl” [başdansaovdu] vəzifələrini bitirirdilər.

Ələlümüm "Dağılan tifaq" pyesəsinin bərbad bir halda keçməsi isbat edir ki, müsəlman aktyorları dramaya şimdüyədək əhəmiyyət vermək istəməyiblər.

"Axşam səbri xeyir olar" komediyasında Məşhədi Şəbanın rolunu ifa edən komik Hacığa Abbasov cənabları səhnədə aktyor olmayıb, məhz Məşhədi Şəban olub, hərəkət və səkənatı [duruşu] ilə camaatı feyziyab edirdi. Bu cür rollar Abbasov cənablarına çox yaraşır. Övrəti Gülcəhanın rolunu yuxarıda zikr olunmuş Leyla xanım genə bərbad etdi.

Qızı Çimnazın rolunu oynayan Olinskaya xanım rolunu bilmədən yaxşı oynaya bilmədi.

Tacir rolunu ifa edən Xəlil Hüseynzadə öz rolunda idi. Məşhədi Şəbanın nökrəi Məhəmmədcəfərin rolunu ifa edən Rza Darablı cənabları libas və hərəkətilə məxfi bir gəlin olub gəlin dilində sual-cavabı oyuna bir hüsn verib camaatı artıq dərəcədə güldürdü. Darablı cənabları həmişə bu cür rollarda olsa yaxşıdır.

Teatroda camaat az deyildi.

Tamaşaçı

QUBADA ASAYIŞ

Heç tərəfdə soraq verilməyən bir asayiş Quba qəsəbə və qəzasında hal-hazırda hökmfərmədir [hökm sürməkdədir]. Qətl, xırsızlıq və başqa dürlü cinayətlər ocağı olan Quba qəzasının bu qədər əmniyyət kəsb etməsi [əldə etməsi] hər kəsi heyrətlərdə buraxır. Əski zamandan polis xidmətində olanlar “Keçmiş «xoşbəxt» vaxtlarda hər gün 50 və daha ziyadə cinayət raporları alardıq, şimdiki yahu bir dənə olsun belə gəlmir” deyərək təəccüblənirlər. Müstəntiqlər “İşsizlikdən bezikdik, canım” deyərək şikayət edir. Ən calibi-maraq [maraqlı] şurasıdır ki, iğtişaş günlərində yağma [talan] edilmiş heyvan və başqa əşyaları talançılar gecələyin gətirib məntəqə və nahiyə polis idarələri qapısına buraxıb qaçırlar. Bu günlər Quba-Xaçmaz şose yolunda bir gülməli hekayə vaqe olmuşdur ki, yazmadan keçəmməm.

Bir arabada həmişə qorxaqlıqları ilə məhşur Quba yəhudiləri Xaçmazdan Qubaya gəlirlərmiş ki, ətraf köylərə gedən bir qaç sūvari müsəlmanlar onlarla qarşı-qarşıya çıxırlar. Axşamın qaranlığından yolçu müsəlmanları çapovulçu zənn edən yəhudilər arabadan enib ətrafa səslənərək haraybağırtdı qopardırlar. Əhvalı belə görə müsəlmanlar nə qədər “Canım, vallah biz yol adamıyıq, sizinlə heç bir rücumuz [işimiz] yox; gəliniz, yolunuza doğru davam ediniz” deyərək səslənsə də, yəhudilər iləriləməzlər. Axirən

[axırda] müsəlmanlar “Allah sizin bələnizi versin; qaimməqam əfəndi bu hadisəni eşitmiş olsa, bizi haydud [quldur] zənn edib də başımıza nə bəlalər gətirməz” deyərək atlarını yoldan çıxarıb başqa istiqamətə doğru yollanırlar və yəhudilər dəxi toplaşır yollarını təqibə başlayırlar.

İştə, Quba qəzasında əmnü-asayiş [əmin-amanlıq və asayiş] bu qərar ilədir.

* * *

“Azərbaycan”ın keçmiş nömrələrinin birində xəbər verdiyim kimi, az zaman içində bir qan ocağı olan Quba qəzasında bu qədər xeyirbəxş əmnü-asayiş vücuda [meydana] çıxaran yeni qaimməqamımız Əmir xan Xanxoyski əfəndinin qırılmaq bilməyən polad hümmətləridir. Xan əfəndi yalnız asayiş bərpa etmək üçün işləməyib, Qubanın rifahi-hal və səadəti, nəşri-maarif [maarifin yayılması] və məkatib güşadı [məktəblər açılması] üçün var qüvvələrini sərf etməyi müzayiqə etməyirlər [əsirgəməyirlər]. Lakin təəssüflər olsun ki, Xan əfəndinin başqa vəzifə başına təyin edilməsi xəbəri gündən-günə kəsbi-qüvvət etmədədir [güclənməkdədir]. Şu xəbəri eşidib də Qubanın əhvalına ağlamadan kəndimi alammayıram. Zira Quba kimi bir çox fəlakətlər görüb, böhranlı günlər keçirmiş tərəf [məmləkət] üçün Xan əfəndi kimi çalışqan bir hakim Allah vergisi olmuşdu. Xan əfəndini götürmək yenə təzədən Qubanı qəzanın qarşısına atmaq deməkdir. Xan əfəndinin gəlməsilə Qubanın bəxtli qitələr

[bölgələr] sırasına keçəcəyi bəklənir idisə, getməsiylə də şu ümidlər bərhəva [puç] olacağı təhdidi doğur.

H. R.

LƏNKƏRANDAN

Xüsusi müxbirimizdən

Əsədullah Əliyevin qətl edilməsi Lənkəran müsəlmanlarının qəminə və narazılığına bais olmuşdur. Mərhum əsgəri inqilab komitəsi üzvü olmağına ətraf kəndləri gəzib müsəlmanlarla Rusları barışdırmaq və ittihadə dəvət etmək üçün əldən gəldiyi qədər işləmişdir. Onun qətli indiyə qədər müəmmalı bir surətdə qalmışdır. Məhəlli hökumət bu işi açmaq və qanlıları tutmaq üçün bir tədbir ittixazına girişmişdir. Onun qətlindən məhəlli komanda soldatlarından biri məznun tutulur. Çünki Əliyev beşaçılan gülləsi ilə komissar yaxınlığında vəqə olan iclasda qətl edilmişdir. Burada danışıldığına görə bu yaxınlarda İngilis əsgəri dəstəsinin Lənkərana gələcəyi gözlənilir. Bundan əlavə İngilis əsgərlərinin Avetisov dəstəsi ilə bir yerdə işləyəcəkləri dəxi rəvayət olunmaqdadır. Bu xəbərin nə qədər doğru olub-olmadığını bilmərik. Biz ancaq burasını yəqin etmişik. Avetisov soldatları Lənkərandan getməyincə müsəlmanlar öz evlərində rahat nəfəs çəkə bilməyəcəklərdir. Buna binaən vücudə gətirilən

qanunsuzluq və dəhşətlərdən xilas olmaq üçün Avetisov dəstəsi bizim şəhərimizi məmləkət mənafeyi xatiri üçün tərk etməlidir.

Berlin Darülfünununun həkimi

L. Melkumyans

Əmrəzi-tənasüliyyə [cinsi xəstəliklər] və dəri naxoşlarını qəbul edir. Qan damarlarına “606” və “916” dəvalarını istemal [tətbiq] edir. Hər gün saat 2-4-ə kimi.

Ünvan Birjevov caddədə Malakan bağçası qarşısında həkim Temirxanyanın müalicəxanasında. Telefon nömrələri 29-85 və 32-77.

255

Doktor Krinski

Sifilis, əmrəzi-tənasüliyyə [zöhrəvi xəstəliklər] və cild mərazinə mübtəla olanları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-dan 12-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi. Ünvan: Tarqovı caddədə Tağiyev qardaşlarının 10 nömrəli evində. Telefon 15-59.

263 12-1

Diş müalicəxanası

S.M. İtkinin süni diş laboratoriyası

Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Təzə üsulla farfor və qızıl dişlər qondarılması. Dişlərini qayıtdırmaq və diş qoydurmaq xahişində olanlar səhər saat 9-dan birə və 4-dən 6-ya qədər qəbul olunurlar.

Ünvan: Bolşoy Marskoy küçədə 37 nömrəli ev, telefon 06-25.

208

Arvad diş həkimləri Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qarma və hər növ qayırdırma dişlər. Dişin yaxşı

qayrılması təmin olunur. Kənardan gələn-
lər üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlər mü-
nasibdir. Qəbul olunur 9-dan 2-yə və ax-
şam 4-dən 7-yə kimi. Vorontsovski küçə,
14 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215

Arvad diş həkimi Moiseyeva-Levin

Olqinski caddədə ev nömrə 5, 3-üncü
mərtəbə, sağda. Telefon nömrə 06-23.

Dişlərə müalicə edir, çıxarır. Kauçuk və
qızıl üzərində sabiq Berlin şəhər müalicə-
xanasının müdiri nəzarəti altında süni diş-
lər qayırılır.

Qəbul edir: səhər saat 9-dan 1-ə kimi;
axşam saat 5-dən 8-ə kimi.

216

Doktor F. S. Şteyn

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan
12-yədək, axşam saat 5-dən 7-yədək.

Mariinski və Tarqovı caddələrin kün-
cündə Əşrəfovun evi, “Jorj” əksxanası.
Telefon nömrə 54-44.

232

Diş təbibəsi Altmanın diş müalicəxanası

Naxoşları qəbul edir saat 8-dən 1-ə
kimi, 4-dən 7-yə kimi, qadınları 1-dən 3-ə
kimi. Dişlərə müalicə edir, doldurur, ağrısız
çıxarır və qızıl və kauçuk üzərində süni
dişlər qayırır. Hərbiyə, məktəblilərə və
çocuqlara külli faiz edilir.

Ünvan: Şamaxinski caddədə ev nömrə
20. Aptek qarşısında. Telefon 18-73.

245

Müdürlər:

Ceyhun bəy Hacıbəyli
Şəfi bəy Rüstəmbəyli

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Azərbaycan Milli Şurasında

səh. 327. “Səhər qeyri-mümkün ədd
[hesab] olunan...”: “Ədd olunan” yerinə
qəzetdə səhvən “ədd olunmayan” yazıl-
mışdır.

Gəncədən alınmış teleqraf

səh. 328. Bu teleqraf mətninin bəzi
cümlələrində rəhbərsizlik var.

Alman sosialistlərinin müraciəti

səh. 332. “Sosialist Fırqəsi”: Almaniya
Sosial-Demokrat Partiyası nəzərdə tutulur.
“Bitərəf Sosial-Demokrat Fırqəsi”: Al-
maniya Müstəqil Sosial-Demokrat Partiya-
sı nəzərdə tutulur.

Nota

səh. 332. “Baş katib”: ABŞ Dövlət ka-
tibi (Xarici İşlər naziri) nəzərdə tutulur.

səh. 333. “Xariciyə işləri Baş katibi”:
Almaniya Xarici İşlər naziri nəzərdə tutu-
lur. O dövrdə Almaniyanın Xarici İşlər
naziri Vilhelm Zolf olmuşdur.

Müttəfiqlər ordusunun Bakıya vürüdü: İskələdə istiqbal

səh. 335. “...Bələdiyyə İdarəsi tərəfin-
dən Miryaqub...”: Miryaqub Mehdiyev
nəzərdə tutulmuşdur.

A. Səhhətin üfuli-əbədisi

səh. 336. “...“pənc gənc” [beş xəzinə]
şairi-möhtərəmiylə...”: Nizami Gəncəvinin
beş məsnəvidən ibarət “Xəmsə”sinə işa-
rədir.

“Şirvan faciəsi”: Erməni quldurlarının
Şamaxıda törətdikləri qırğınlar nəzərdə tu-
tulur.

Türk qəzetələrindən:

“Xalqa doğru” cəmiyyəti

səh. 337. “Kordon”: İzmir şəhərinin məşhur bulvarı.

Ordan-burdan

səh. 340. “Zülmün topu var, gülləsi var, qəl’əsi varsa, / Haqqın da bükülməz qolu, dönməz üzü vardır!”: Bu misralar türk şairi Tofiq Fikrətin “Millət şərqi” adlı məşhur şeirindən götürülmüşdür.

Bakı xəbərləri

səh. 341. “Azərbaycan Dəmiryolları müdiri”: Azərbaycan Cümhuriyyətinin Nəqliyyat və Rabitə naziri Xudadad bəy Məlikaslanov nəzərdə tutulur.

Qubada asayiş

səh. 344. “H. R.”: Bu imza Hüseyn Rza Məhəmmədbəyliyə məxsusdur.